

Pensjonistforbundet

Juni
2019

Kundenees fripoliseregnskap 2018

EN GJENNOMGANG AV LIVSELSKAPENES ÅRSRAPPORTER FOR 2018

«Livselskapene forvalter fripolisekapitalen på forskjellig måte. Dermed blir det stor forskjell på resultatet til kundene.»

Thorstein Øverland
Konsulent i Pensjonistforbundet

Livselskapenes og kundenes fripoliseregnskaper for 2018

Hvorfor denne undersøkelsen?

Fem livselskaper forvalter fripoliser med en pensjonskapital på 312 milliarder kroner. For at pensjonene skal kunne beholde sin kjøpekraft, er fripolisekundene avhengig av at livselskapene driver sin virksomhet med overskudd som kan benyttes til oppskrivning av pensjonsytelsene. Fripolisekundene har derfor betydelig interesse av å følge med på hvordan pensjonsmidlene forvaltes, hvordan overskudd blir delt mellom selskap og kunder, og hvordan kundenes andel av overskuddet blir anvendt.

Det er livselskapene selv som setter opp regnskapene, foretar resultatanalyser og fordeler overskudd ut fra forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser. Finanstilsynet foretar ikke noen egen kontroll av resultatene. Det er derfor av betydning at kundene følger med og stiller spørsmål når det foretas disposisjoner som kan virke urimelig fra et kundesynspunkt.

Pensjonistforbundet utarbeidet i fjor en oversikt over fripoliseregnskapene for 2017, sett fra kundenes synsvinkel. I arbeidet med rapporten fremkom flere opplysninger som vi senere har fulgt opp. Den viktigste saken var behandlingen av tilleggsavsetningene. Det vi i første omgang trodde var en gal behandling av overskuddet til de som er blitt pensjonister, har etter hvert vist seg å være en stor sak som angår alle fripolisekunder. Vi viser til en egen rapport om denne saken - *«Hvem får overskuddet fra fripolisemilliardene?»*.

Vi tror at det fortsatt er viktig å følge med på hvordan fripolisene forvaltes, og har derfor utarbeidet en tilsvarende rapport i år. Regnskapet er satt opp på samme måte som året før, men vi har ikke tatt med opplysningene om livselskapenes soliditet. Dette er et tema som var spesielt aktuelt etter Silver-saken. Selskapenes soliditet er for øvrig greit beskrevet i alle årsrapportene.

Hvordan er rapporten utarbeidet?

Vi startet med å finne de aktuelle tallene i livselskapenes egne årsrapporter og satte dem inn i en regnskapsoppstilling som får frem resultatet for kundene. Deretter ble excel-arket sendt til livselskapene med anmodning om å fylle ut det som manglet, samtidig som vi stilte spørsmål om poster i regnskapet som vi ikke forsto uten videre. Dette arbeidet ble enklere i år enn i fjor. For det første var opplysningene mer fullstendige i årsrapportene, slik at vi for tre av selskapene kunne hente ut nesten alle aktuelle opplysninger direkte fra årsrapportene. For det andre var alle livselskapene villig til å gi oss de opplysningene vi ønsket.

Årsrapportene kan fortsatt forbedres i enkelte av livselskapene. Det er etter vår mening et rimelig krav at rapportene minst inneholder de opplysningene som vi har tatt med i vår versjon av regnskapet. Flere av livselskapene gjør det allerede, men ikke alle.

Veiledning til lesning av regnskapsoppstillingen

Det viktigste formålet med vår resultatoppstilling er å få frem hva som er tilført kundene i løpet av året og vise hva disse midlene er benyttet til. Dette kaller vi kundenes regnskap, som er stilt opp nederst på regnearket i et **gult felt**. Kundenes inntekter er summen av kundenes andel av avkastningsresultatet og risikoresultatet. Disse pengene kan bare anvendes til tre formål: Tilleggsavsetninger, avsetning for økt levealder og økte pensjonsytelser.

Det fremgår av regnskapet at avkastningsresultatet er den viktigste inntektskilden for kundene. Derfor er det nyttig å følge med på hvordan fripolisekapitalen forvaltes i de fem livselskapene. Dette er beskrevet øverst på regnearket i et **beige felt**. Her vises både hvordan fripolisekapitalen er plassert i ulike typer aktiva og hvor stor avkastningen har vært. DNB Liv, SpareBank 1 Forsikring og Gjensidige Pensjonsforsikring har valgt å forvalte hele fripolisekapitalen stort sett likt for alle kategorier av fripolisekunder. DNB har fortalt oss at de to porteføljene ble slått sammen fra inngangen av 2018, og at forskjellen i avkastning skyldes forskjellige merverdier da dette skjedde. Storebrand Liv har derimot delt opp porteføljen i fem porteføljer som forvaltes ulikt, med ulike resultater for kundene. Nordea er i en mellomstilling, med to porteføljer som behandles ulikt, men som likevel har nokså like resultater.

På det **hvite feltet** i midten er livselskapenes regnskap fremstilt. I dette regnskapet er kundenes andel av inntektene ført som en kostnad. Bunnlinjen i selskapenes regnskap er det som kalles «teknisk resultat». Inntekten til eierne er dette beløpet med tillegg av «ikke-teknisk resultat» (som i hovedsak er inntektene fra forvaltningen av egenkapitalen). De fleste lesere vil synes at livselskapenes regnskap er vanskelig å forstå, men det er ikke nødvendig å sette seg inn i denne delen av regnskapet for å forstå kundenes regnskap (det gule feltet) eller informasjonen om kapitalforvaltningen (det beige feltet).

Noen viktige tall

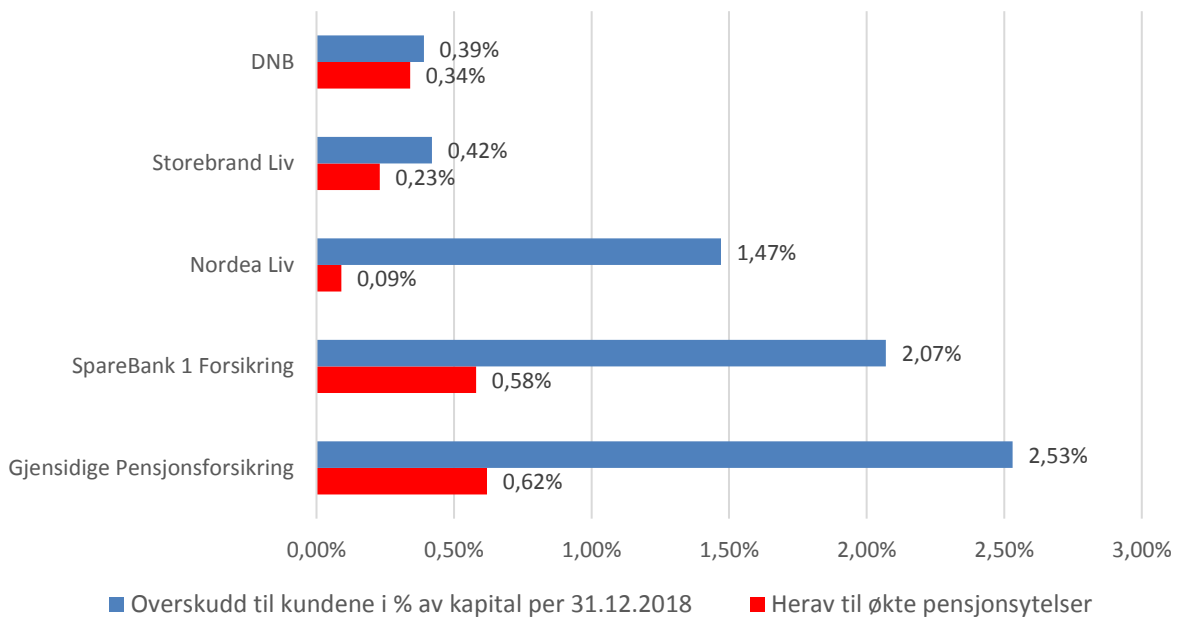
I kundenes regnskap har vi fremhevet to tall som særlig viktig for kundene: Kundenes samlede overskuddsandel og hvor mye som er anvendt til økte pensjonsytelser, begge tallene regnet i prosent av fripolisekapitalen pr 31.12:

	Samlet overskudd til kundene i % av kapital pr 31.12	
	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Gjensidige Pensjonsforsikring	2,53 %	0,45 %
SpareBank 1 Forsikring	2,07 %	2,97 %
Nordea Liv	1,47 %	0,99 %
Storebrand Liv	0,42 %	(ikke oppgitt)
DNB Liv	0,39 %	1,05 %

Økte pensjonsytelser i % av kapital pr 31.12

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Gjensidige Pensjonsforsikring	0,62 %	0,05 %
SpareBank 1 Forsikring	0,58 %	0,20 %
DNB Liv	0,34 %	0,06 %
Storebrand Liv	0,23 %	0,05 %
Nordea Liv	0,09 %	0,05 %

Figur 1: Overskudd til fripolisekundene 2018

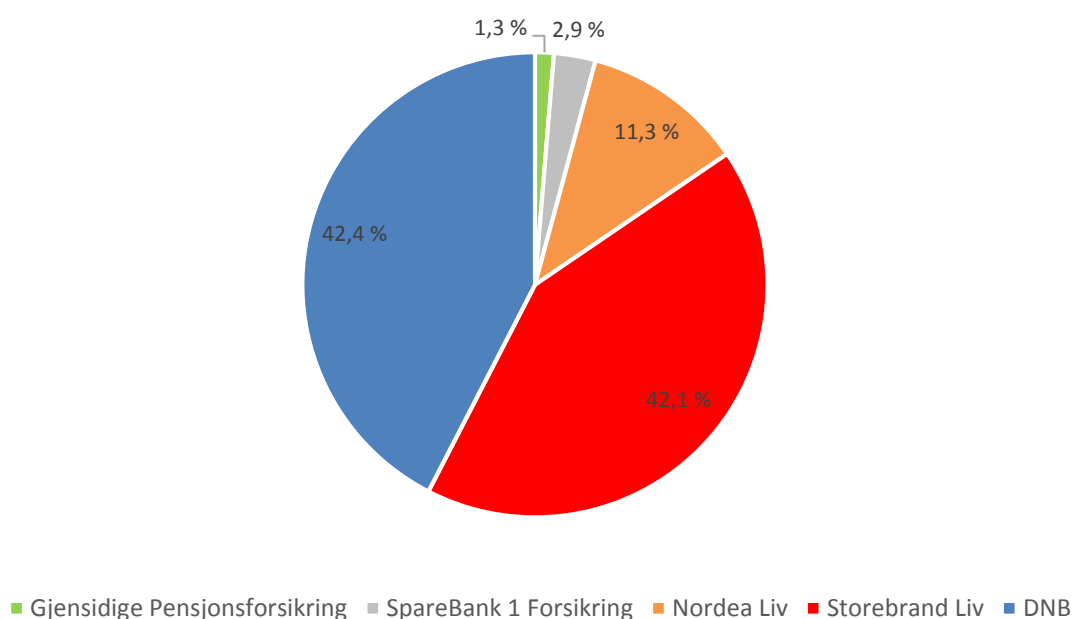
Den del av overskuddet til kundene som ikke har gått til økte pensjonsytelser, har gått til tilleggsavsetninger. Nordea og Gjensidige har ennå ikke sluttført oppserveringene for økt levealder, og her har noe av overskuddet også gått til dette. Merk at overskuddet og andelen benyttet til økte pensjonsytelser er gjennomsnittstørrelser. Hvor mye pensjonsytelsene øker med vil variere individuelt avhengig av blant annet hvilken rentegaranti og alder kunden har.

DNB Liv har i 2018 latt være å øke tilleggsavsetningene, og har i stedet ført nesten hele overskuddet til økte pensjonsytelser. Sett på bakgrunn av at nåværende regelverk gjør at kundene har lite glede av tilleggsavsetninger, er DNBs valg til fordel for kundene.

Når en ser de to tabellene og begge årene i sammenheng, fremtrer SpareBank 1 Forsikring som en klar vinner. Selskapet ligger høyest eller nest høyest på alle fire tallrekkene.

Det er stor forskjell i størrelsen på fripoliseporteføljen i de fem selskapene. DNB og Storebrand er jevnstore, og har til sammen hele 84,5 % av markedet (fripoliser i pensjonskasser er ikke medregnet):

Figur 2: Fordeling av fripolisekapitalen 31.12.2018

	Markedsandel pr 31.12	
	<u>2018</u>	<u>2017</u>
DNB Liv	42,4 %	43,0 %
Storebrand Liv	42,1 %	41,9 %
Nordea Liv	11,3 %	11,0 %
SpareBank 1 Forsikring	2,9 %	2,8 %
<u>Gjensidige Pensjonsforsikring</u>	<u>1,3 %</u>	<u>1,3 %</u>
	100 %	100 %

Det er ikke lenger mulig å flytte fripoliser til annet selskap - ingen vil lenger ta imot slike forsikringer. Porteføljen vil i hovedsak bare bli påvirket av omgjøring av bedriftenes ytelsespensjoner til innskuddspensjon, som fører til at opptjente rettigheter overføres til fripoliser. Det er derfor ikke overraskende at markedandelene står nærmest konstant.

Livselskapenes årsrapporter for 2018

(Millioner kroner)

	DNB Liv			SpareBank 1 Forsikring			Gjensidige Pf
Forvaltning av fripolisekapitalen	Frioliser I	Fripol. II	Totalt	Lave krav	Høye krav	Totalt	
Premiereserve			127 144	5075	3282	8 357	3 854
Total fripolisekapital	90 907	41 899	132 386	5551	3481	9 032	4 084
Plassering av fripolisekapitalen	%	%		%	%		%
Obligasjoner, pengemarked, lån, mm	80,3	80,3		68,2	68,3		81,7
Fast eiendom	8,7	8,7		19,4	19,0		18,3
Aksjer	<u>11,0</u>	<u>11,0</u>		<u>12,4</u>	<u>12,7</u>		<u>0</u>
Sum	100,0	100,0		100	100		100
Bokført avkastning	3,8 %	3,4 %		4,59 %	4,81 %		5,61 %
Verdijustert avkastning	2,8 %	2,5 %		2,48 %	2,58 %		4,30 %
Resultatanalysen							
Selskapets regnskap							
Bokført avkastning			4 691			432	212,7
Garanterte renter			<u>-4 180</u>			<u>272</u>	<u>-123,9</u>
Avkastningsresultat			510			160	88,8
Til/fra tilleggsavsetninger			-57			-135	-60,8
Avkastningsresultat til disposisjon			<u>453</u>			<u>25</u>	<u>28,0</u>
<i>Kundenes andel av avkastningsresultatet (inkl tilleggsavsetninger)</i>			-420			-155	-87,7
Risikoinntekter			1 858			154	7,2
Risikokostnader			<u>-1 677</u>			<u>-131</u>	<u>-23,9</u>
Risikoresultat			181			64	31,1
<i>Kundenes andel av risikoresultat</i>			-90			-32	-15,8
Tilbakeført fra risikoutjevningfondet							
Administrasjonsresultat			146			-46	-10,8
Selskapets andel oppres. økt levealder							-0,1
Livselskapets resultat (teknisk resultat)			<u>328</u>			<u>-9</u>	<u>5,5</u>
(herav avsatt til risikoutjevningfond)			91			32	15,3
Kundenes regnskap							
<i>Kundenes andel av avkastningsresultat</i>			420			155	87,7
<i>Kundenes andel av risikoresultat</i>			<u>90</u>			<u>32</u>	<u>15,8</u>
Kundenes overskuddsandel 2018			510			187	103,5
I prosent av samlet kapital pr 31.12			0,39 %			2,07 %	2,53 %
<i>Resultatet er anvendt slik</i>							
Til tilleggsavsetninger			57			135	60,8
Til oppreservering for økt levealder			0			0	17,6
Til økte pensjonsytelser			<u>453</u>			<u>52</u>	<u>25,3</u>
Sum disponert			510			187	103,7
Til økte pensjonsytelser i % av samlet kapital			0,34 %			0,58 %	0,62 %
Tilleggsavsetninger totalt desember 2018			4 535			675	224,3
Tilleggsavsetninger i % av premiereserve			3,6 %			8,1 %	5,8 %

Summer kan avvike fra foranstående tall pga avrundinger

Livselskapenes årsrapporter for 2018

	Nordea Liv			Storebrand						
Forvaltning av fripolisekapitalen				Fripoliseprofil nr:						
	<u>Høy</u>	<u>Lav</u>	<u>Sum</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>Totalt</u>	
Premiereserve			33 882	28 349	24 725	28 128	27 492	16 125	124 820	
Total fripolisekapital	21066	14126	35 192	28 620	25 671	29 742	30 021	17 330	131 383	
<u>Plassering av fripolisekapitalen</u>	<u>%</u>	<u>%</u>		<u>%</u>	<u>%</u>	<u>%</u>	<u>%</u>	<u>%</u>	<u>%</u>	
Obligasjoner, pengemarked, lån, mm	80	76,5		100	91,0	82,0	74,4	74,8	85,0	
Fast eiendom	11,3	14,1		0	7,8	11,9	12,5	15,4	9,1	
Aksjer	<u>8,7</u>	<u>9,4</u>		<u>0</u>	<u>1,2</u>	<u>6,1</u>	<u>13,1</u>	<u>9,8</u>	<u>5,9</u>	
Sum	100,0	100,0		100	100	100	100	100	100,0	
Bokført avkastning	4,9 %	4,8 %		4,2 %	3,9 %	3,5 %	2,9 %	3,2 %	3,5 %	
Verdijustert avkastning	3,8 %	4,0 %		4,2 %	3,7 %	3,7 %	1,6 %	2,1 %	2,9 %	
Resultatanalysen										
Selskapets regnskap										
Bokført avkastning			1651						4 709	
Garanterte renter			-1067						-4 358	
Avkastningsresultat			584						351	
Til/fra tilleggsavsetninger			-301						-249	
Avkastningsresultat til disposisjon			<u>283</u>						<u>102</u>	
<i>Kundenes andel av avkastningsresultatet (inkl tilleggsavsetninger)</i>			-518						-340	
Risikoinntekter			82						852	
Risikokostnader			-91						-437	
Risikoresultat			-9						414	
<i>Kundenes andel av risikoresultat</i>			0						-207	
Tilbakeført fra risikoutjevningfondet									149	
Administrasjonsresultat			8						139	
Selskapets andel oppres. økt levealder			-68							
			Avsetning*)							
			-33							
Livselskapets resultat (teknisk resultat)			-36						507	
(herav avsatt til risikoutjevningfond)			3						207	
Kundenes regnskap										
<i>Kundenes andel av avkastningsresultat</i>			518						340	
<i>Kundenes andel av risikoresultat</i>			0						<u>207</u>	
Kundenes overskuddsandel 2018			518						547	
1 prosent av samlet kapital pr 31.12			1,47 %						0,42 %	
<i>Resultatet er anvendt slik</i>										
<i>Til tilleggsavsetninger</i>			301						249	
<i>Til oppreservering for økt levealder</i>			184						0	
<i>Til økte pensjonsytelser</i>			<u>33</u>						<u>298</u>	
<i>Sum disponert</i>			518						547	
Til økte pensjonsytelser i % av samlet kapital			0,09 %						0,23 %	
<i>Tilleggsavsetninger totalt desember 2018</i>			1 307						5 351	
<i>Tilleggsavsetninger i % av premiereserve</i>			3,9 %						4,3 %	

*)Avsetning som følge av korleksjon av tidligere inntrufne erstatningstilfeller

Juni
2019

Pensjonistforbundet

Kundenes fripoliseregnskap

2018

Pensjonistforbundet

Torggata 15, 0181 Oslo
